

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 10 juni 2005

Ö 3937-03

KLAGANDE

RMH

Ombud: advokaten SK

MOTPART

FHH

Ombud: advokaten SS

SAKEN

Domstols behörighet

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sverige, avd. 3, beslut den 19 september 2003

i mål Ö 2218-03

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

RMH skall ersätta FHH för hans rättegångskostnad i Högsta domstolen med trettiofemtusen (35.000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RMH har yrkat att Högsta domstolen avvisar FHHs talan samt förpliktar FHH att ersätta hennes rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten med där begärda belopp.

FHH har bestritt ändringsyrkandena. För det fall Högsta domstolen skulle finna att Stenungsunds tingsrätt inte är behörig att pröva tvisten enligt artikel 22.1 i Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen) har han yrkat att målet återförvisas till tingsrätten för prövning av de alternativa behörighetsgrunder som han har åberopat men som ännu inte prövats av underinstanserna.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Enligt artikel 2.1 i Bryssel I-förordningen skall, om inte annat föreskrivs i förordningen, talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgar-

skap. Enligt artikel 22.1 i förordningen gäller emellertid att i de fall som ”talan avser sakrätt i fast egendom” (”en matière de droits réels immobiliers”, ”in proceedings which have as their object rights in rem in immovable property”, ”Klagen, welche dingliche Rechte an unbeweglichen Sachen ... zum Gegenstand haben”) har domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen exklusiv behörighet.

FHH har väckt talan vid tingsrätten mot RMH med yrkande i första hand att tingsrätten skall fastställa att han äger bättre rätt till fastigheten Stenungsund Stenungsön 1:245. Som grund för talan angavs att RMH hade förvärvat fastigheten för FHHs räkning. Som grund för rättens behörighet hänvisade FHH till artikel 22.1 i Bryssel I-förordningen.

RMH har yrkat att talan skall avvisas och därvid gjort gällande att denna inte avser sakrätt i fast egendom i den mening som avses i artikel 22.1.

I EG-domstolens rättspraxis rörande tolkningen av artikel 16.1 i Brysselkonventionen, som motsvarar artikel 22.1 i Bryssel I-förordningen, har domstolen bl.a. slagit fast att uttrycket ”talan avser sakrätt i fast egendom” skall tolkas autonomt och att det för exklusiv behörighet inte är tillräckligt att talan berör en sakrätt eller har ett samband med en fastighet utan att det krävs att ”talan grundas på en sakrätt” (”the action must be based on a right in rem”). Som ett exempel på fall som faller inom artikelns tillämpningsområde har domstolen angett talan som avser fastställelse av äganderätten till fast egendom (actions which seek to determine ownership of immovable property). (Jfr vidare EG-domstolens avgörande den 5 april 2001 i mål C-518/99, Gaillard, REG 2001, s. I-2771, punkterna 13–17, med där lämnade hänvisningar).

Innebörden av FHHs talan är att han framför RMH skall förklaras vara rätt ägare till den aktuella fastigheten. Sett endast från den utgångspunkten kan det inte anses råda någon som helst tvekan om att talan omfattas av artikel 22.1. Vad som skulle kunna ge anledning till tvekan är att Högsta domstolen i ett antal avgöranden behandlat frågan om det sakrättsliga skyddet för sådan dold äganderätt som FHH åberopar i målet och därvid bl.a. uttalat att sådan äganderätt inte är en äganderätt i vanlig mening utan får anses utgöra endast ett obligationsrättsligt anspråk mot den öppne ägaren (se NJA 1993 s. 324 och där angivna hänvisningar).

Som nyss sagts skall emellertid det i artikeln använda uttrycket att ”talan avser sakrätt i fast egendom” tolkas autonomt. Detta innebär bl.a. att artikeln kan vara tillämplig även om den rätt som talan avser inte skulle betecknas som sakrätt enligt nationell rätt (jfr t.ex. Geimer/Schütze, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*, 2. Aufl. 2004, s. 322). Det skall i den delen konstateras att FHHs talan enligt förstahandsyrkandet inte avser någon skyldighet för RMH att medverka till ett överförande av äganderätten utan grundas på ett påstående om att de faktiska förhållandena är sådana att äganderätten tillkommer honom framför RMH (jfr t.ex. EG-domstolens avgörande den 17 maj 1994 i mål C-294/92, Webb, REG 1994, s. I-1717, punkt 15). Vid bifall till talan skulle FHH också omedelbart genom domen vara tillförsäkrad skydd för de befogenheter som är knutna till äganderätten till fastigheten (jfr t.ex. punkt 15 i EG-domstolens avgörande i målet Gaillard). Äganderätten skulle inte heller anses ha övergått till honom genom domen utan redan vid tidpunkten för det ursprungliga förvärvet (jfr exempelvis utformningen av Högsta domstolens domslut i NJA 1982 s. 589). Härtill kommer att en talan av det slag som FHH för i detta mål typiskt sett kan aktualisera betydelsen av olika nationella regler avseende formkraven för överlåtelse av fast egendom liksom särskilda bestämmelser om begränsningar i rätten att förvärva fast egendom vars förekomst utgjort ett viktigt skäl för att i

Bryssel I-förordningen tillerkänna domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen exklusiv behörighet (jfr t.ex. Jenardrapporten, EGT C 59, 1979 s. 1, s. 35 samt EG-domstolens avgörande den 10 januari 1990 i mål C-115/88, Reichert och Kockler, REG 1990, s. I-27, punkt 10).

Mot den nu angivna bakgrunden får det anses uppenbart att den av FHH väckta talan avser sakrätt i fast egendom i den mening som avses i artikel 22.1 i Bryssel I-förordningen och att svensk domstol således är behörig att pröva talan.

RMHs överklagande skall således avslås.

Vid denna utgång skall RMH ersätta FHH för dennes rättegångskostnad i Högsta domstolen. FHH har yrkat ersättning med 35.000 kr och RMH har vitsordat som skäligt belopp 10.000 kr exklusive mervärdesskatt. Högsta domstolen finner inte skäl att sätta ned den av FHH yrkade ersättningen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Victor, Pripp, Lundius (referent),
Lindeblad och Calissendorff
Föredragande revisionssekreterare: Lindholm